

Російська "Молнія" ударила по 16-поверхівці у Харкові (Оновлюється)

Примітивний безпілотник РФ ударив по квартирі на восьмому поверсі.

Які бізнеси були знищені під час нічної атаки "шахедів" на Харків

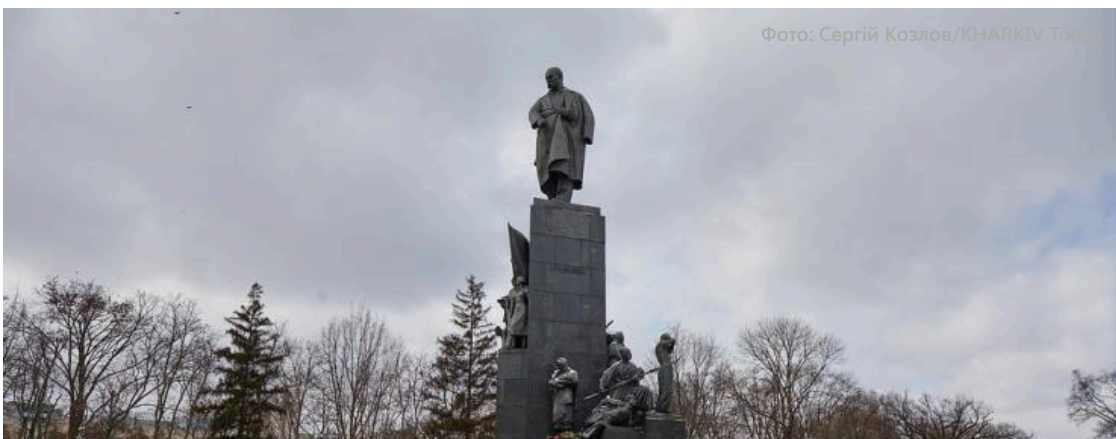
Армія РФ атакувала Харків за новою тактикою: що пошкодили

У частині Харкова на добу відключать воду

Росіяни просунулися в Харківській області

24 березня, 2025 - 18:41

Харківському Шевченку — 90 років. 10 цікавих фактів про пам'ятник у саду

Таким пам'ятник Шевченку харків'яни востаннє бачили у березні 2022 року.

24 березня пам'ятнику Тарасові Шевченку у Харкові виповнюється 90 років. За своє довге життя монумент пережив чимало пригод, дивом вцілів під час Другої світової війни, став центром Революції Гідності в Харкові та надихнув на творчість безліч літераторів — від Рильського до Жадана.

Для його постаменту позували легендарні українські актори, постамент спочатку був чорного кольору, харківського Шевченка часто називають найкрасивішим у світі. Але краса — то поняття суб'єктивне, тож KHARKIV Today згадує про факти, пов'язані з харківським Кобзарем.

1. Перший великий пам'ятник Шевченку

Як не дивно, до 24 березня 1935 року в Україні не було пам'ятників поетові у повний зріст — лише невеличкі погруддя та бюсти. Таким був і перший український монументальний Кобзар, що у 1900 році поставив у власному саду у Харкові банкір та меценат Олексій Алчевський. Той Шевченко стояв біля огорожі — так, аби всі бажаючі могли його роздивитися, але в той же час — на приватній території, аби не треба було мати дозвіл від російської імперської влади. Зараз той легендарний Шевченко зберігається в у Національному музеї Тараса Шевченка в Києві.

Бездротова п

90 хвилин безперерв
акумулятори – макси
продуктивність!

Товари Для Дому

Перший український пам'ятник Шевченку із саду Алчевських

Харківський Кобзар авторства скульптора Матвія Манізера та архітектора Йосипа Лангбарда має висоту 5,5 метрів — на той час це була найвища бронзова скульптура у всьому Радянському Союзі. Він стоїть на постаменті висотою понад 16 метрів.

Бездротова пила 999 грн

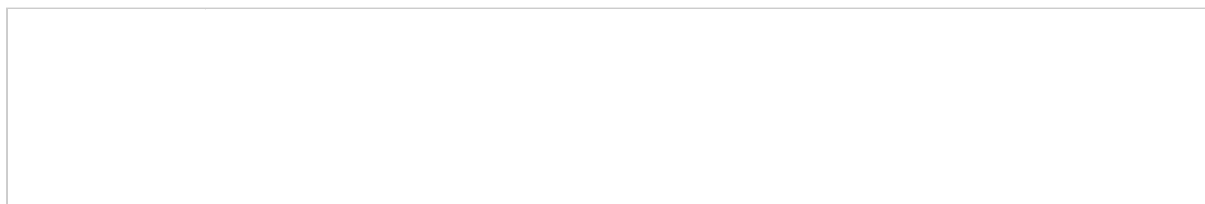
2. Міг бути на площі Конституції

Саме там спершу планували встановити першого українського "повномасштабного" Шевченка. Тривав конкурс проєктів, але дату встановлення монументу вже призначили на 7 листопада 1930 року. На тодішній площі Тевелева комунальники навіть встигли розчистити майданчик для постаменту. Але конкурс не задався: попри те, що учасники з Радянського Союзу та навіть європейських країн надіслали понад 100 ескізів, жоден із них не сподобався журі, бо не відповідав стилю соціалістичного реалізму. Тому конкурс продовжили.

Площа Тевелева, початок 1930-х. Пам'ятник Шевченку міг бути тут.

У результаті переміг проєкт Матвія Манізера, який малював ескізи на основі останніх автопортретів та фотографій Тараса Шевченка. Тим часом Кобзареві знайшли нове місце в Харкові — не на площі, а в саду.

3. Витіснив Каразіна

От тільки на цьому місці стояв пам'ятник засновнику Харківського університету Василеві Каразіну. Але радянські чиновники вирішили, що "буржуазного діяча" варто змінити на поета-революціонера. Пам'ятник, який там стояв із 1907 року, демонтували, перенесли на вулицю Університетську та встановили

перед тодішньою будівлею університету, де згодом відкрився кінотеатр "Піонер".

Пам'ятник В. Каразіну в центрі саду

Пам'ятник Каразіну стояв на невеликому насипному пагорбі, який розрівняли для нового монументу.

4. Позували кінозірки

Скульптуру Тараса Шевченка оточують 16 динамічних фігур, розташованих на постаменті. Вони зображують героїв поета, а також сучасників скульптора — комсомолку, революційного матроса, робітника і т. д.

Наталія Ужвій в образі Катерини. Фото: Сергій Козлов/KHARKIV Today

Для деяких із цих фігур позували відомі актори. Наприклад, Катерину зображала головна кінозірка українського екрану 1930-х

Наталя Ужвій. Її колега по театру "Березіль" Амвросій Бучма приміряв на себе образ селянина з жорнами на плечах, а Лесь Сердюк — кріпака зі зв'язаними руками. Пізніше на честь цих акторів назвуть вулиці на Салтівці.

5. Постамент був чорним

Постамент, на якому стоїть бронзовий Кобзар, зроблений з лабрадориту — магматичної гірської породи. У ті часи радянська влада любила лабрадорит за те, що він має властивість красиво переливатися на сонці. Лабрадоритом, зокрема, був облицьований і мавзолей Леніна у Москві.

Для пам'ятника Шевченку використали 400 тонн цього лабрадориту, який везли до Харкова у 25 вагонах.

Згодом постамент облицьовали сірими плитами.

Открытие памятника Тарасу Шевченко в Харькове 193...

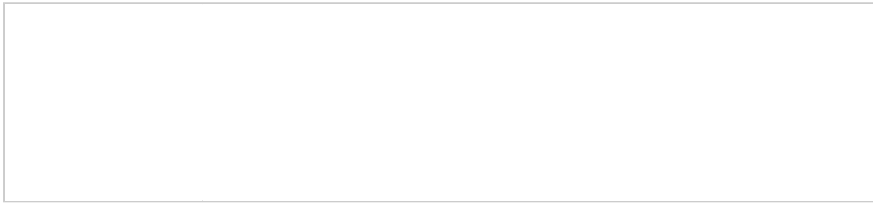

6. Пережив Другу світову

Коли гітлерівська Німеччина в 1941, а потім і в 1943 роках окупувала Харків, солдати Вермахту зруйнували чимало

пам'ятників у місті. Але Шевченка не чіпали. Існує кілька версій того, чому так сталося.

Швидше за все, окупанти планували використовувати Кобзаря для власної пропаганди — адже він був борцем із російською імперською владою. Тарас Шевченко не асоціювався у німців ні з чим радянським, а вони руйнували насамперед комуністичні пам'ятки. Під час окупації нацисти навіть фотографувалися біля пам'ятника Шевченку — відомі знімки, де офіцери Вермахту стоять поряд з монументом. За однією з версій, вони не зачепили Кобзаря зокрема й через красу пам'ятника — він начебто сподобався німцям.

Німці вподобали пам'ятник і не стали його руйнувати. Фото: Сергій Козлов/КНARKIV Today

Так Шевченко простояв на своєму місці до серпня 1943 року, коли місто звільнили від нацистів. Біля пам'ятника 30 серпня відбувся мітинг на честь звільнення за участі маршала Конєва та майбутнього генсека СРСР Микити Хрущова.

7. Біля Шевченка розгорнули перший український прапор у Харкові

Це сталося 1 липня 1989 року, ще за часів Радянського Союзу. Вже тоді молоді учасники національного руху час від часу збиралися біля Кобзаря відзначити свята або почитати вірші. У той день

члени Спілки Української Молоді поклали квіти до пам'ятника, а після церемонії розгорнули прапор.

Це був саморобний стяг, зшитий мамою громадського діяча Андрія Черемського. Через багато років потому він [розповів про цю подію KHARKIV Today](#):

"Ми простояли усього хвилин 20, а потім зразу прибігли міліціонери, відібрали прапор і повели нас у райвідділ. Не били, правда, там був якийсь суд, нас засудили до арешту за хуліганство", — згадав активіст.

8. Надихав Рильського та Жадана

Харківський Шевченко надихав багатьох українських літераторів. Максим Рильський присвятив відкриттю монументу есей "Величний пам'ятник великому", який того ж 1935 року надрукувала літературна газета. Білоруського поета Янка Купалу церемонія відкриття надихнула на публіцистику.

Сергій Жадан та Святослав Вакарчук біля Кобзаря навесні 2022 року. Скриншот відео

Сучасні творці теж не лишають Кобзаря поза увагою. Харківський поет та письменник Сергій Жадан присвятив йому новелу "Шева показує капіталізму фак", що увійшла до книги "Anarchy in the UKR" 2005 року. Вона заснована на міському повір'ї, що буцімто з певного ракурсу здається, ніби пам'ятник робить непристойний жест рукою.

9. Став центром Революції Гідності

Спершу харківські євромайданівці зовсім не планували збиратися в саду. Місцем для протестів восени 2013 року вони обрали площу Свободи. Але тодішній очільник міськради Геннадій Кернес

наказав огородити майдан парканом під приводом встановлення новорічної ялинки, тож протестувальники перемістилися до пам'ятника Шевченку.

Євромайдан біля Шеви. Фото: Сергій Козлов/КНARKIV Today

Згодом там почали проводити концерти і мітинги. Заклик "Збираємося біля Шеви" став своєрідним гаслом "для своїх". Згодом біля пам'ятника відспівували загиблих героїв Небесної Сотні, а в перші роки війни — захисників, що загинули на Донбасі.

10. Не бачив світла три роки

У 2022 році, напередодні "дня народження" пам'ятника, його [вирішили захистити від обстрілів](#). У ті часи Харків перебував під безперервними обстрілами, росіяни гатили з усіх видів озброєння, тож 23 числа на прохання Сергія Жадана "Харківзеленбуд" почав обкладати монумент мішками з піском.

Роботи біля пам'ятника. Фото: Володимир Чистілін

На це знадобилося дві доби та 15 000 мішків з піском. Транспорт тоді не ходив, тож комунальники йшли до пам'ятника пішки. Їм допомагали добровольці. З того часу пам'ятник Шевченку залишається під зеленим конусом.

[пам'ятник Шевченку](#)

[вулиця Сумська](#)

[скульптура](#)

[Революція гідності](#)

Сергій Жадан

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

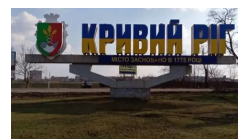
В Росії розбився бомбардувальник Ту-22М3: усі подробиці

У Росії розбився стратегічний бомбардувальник Ту-22М3

Ту-23М3 розбився у Росії: у мережі показали епічні кадри

Ворог вдарив по підприємству у Кривому Розі - ОВА

Автор: [Олена Павленко](#)

СХОЖІ НОВИНИ